

1. Aba, Rác-völgy-dűlő (KÖH 37480)

(Fejér megye) U, B, LT

A Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat 2010. július 19. és augusztus 3. között szondázó feltárást végzett a 0183/5 hrsz.-ú ingatlanon, 656 m²-en. Mintegy 976 m² lehumuszolt területen a talajvíz miatt nem tudtuk elvégezni az előkerült objektumok feltárását.

A lelőhely területe a Dinnyés-Kajtori csatorna jobb partja feletti magasparton fekszik, a csatorna és a Székesfehérvárra vezető vasútvonal által bezárt háromszögben. Területe a part felől enyhén emelkedik. A próbafeltárás során egy intenzív késő bronzkori lelőhely nyomai kerültek elő: az urnamezős kultúra települését találtuk meg. Szórványként a középső neolitikus zselízi kultúra kerámiái is előkerültek. A Ny-i szelvényben 1 árok és 1 méhkas alakú gödör mellett egy 5 m hosszú 2,5 m mély gödörkomplexumot tártunk fel. A késő bronzkori gödör tetején egy minden bizonnyal kelta kori kemence maradványai feküdtek. A gödör betöltése erősen paticsos, égett vöröses színű volt, helyenként kemény, kompakt paticstömbökkel. A betöltés valamennyi rétegéből rengeteg kerámiamaradvány, valamint kevesebb állatcsont került elő. Feltűnően sok asztali és díszkerámia mellett kevesebb tároló-, ill. főzőedény-töredéket találtunk. A késő bronzkori gödörkomplexumtól D-re a recens felszín közelében 2 összetört edény feküdt, egyértelmű objektumfolt nélkül.

A K-i szelvényben öt 1 m átmérőjű, 15–20 cm mély gödör, és 1 keskeny, sekély árok került elő. Ezekben nem volt korjelző lelet, de a szórványban előkerült neolitikus kerámiát itt találtuk. Az ároktól D-re egy szarvasmarha csontváza feküdt, befoglaló jelenség nélkül. A csontvázról D-re egy nagyméretű gödör és egy tűzhely maradványai kerültek elő, innen kelta kori kerámiát gyűjtöttünk.

A szelvény patakparti részén a talajvíz miatt nem tudtuk elvégezni a feltárást, azonban a humuszoslaskor itt is települési objektumok kerültek elő.

A lelőhely gyakorlatilag összeér a tőle É-ra elhelyezkedő Seregélyes, Rác-völgy-dűlő III. (KÖH 74381) lelőhellyel, csak a vasút választja el őket.

A leletanyag a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat jogutódja a Magyar Nemzeti Múzeum – Nemzeti Örökségvédelmi Központ budapesti regionális irodájában történő elsődleges feldolgozás után a Magyar Nemzeti Múzeumba kerül végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Nagy Nándor régész, Bányász Diána, Eleki Nándor régésztechnikusok. A geodéziai felmérést az Archaeodata 1998 Bt. végezte.

FŰKÖH DÁNIEL

2. Abaújlak, Kis-kút alja (KÖH 75563)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Á

2010. május 4-én örökségvédelmi hatástanulmány készítéséhez kapcsolódó bejárást végeztünk a Cserehát

területén. Az Abaújlakról Gadnára vezető út D-i oldalán, a Kis-kút alja határrészben két különálló, egymáshoz közel fekvő, 20×10 m-es területen néhány Árpád-kori és 14. századi kerámiatöredéket gyűjtöttünk. A lelőhely a Vadász-patak völgyének DDK-i oldalán futó magasabb dombvonulat É-i lábánál helyezkedik el.

Munkatársak: Galkó József, Gál-Mlakár Viktor, Hajdú István, Kalászdí György.

CSENGERI PIROSKA

3. Adony, Éles-hegy (KÖH 72465)

(Fejér megye) B

A lelőhelyet Miklós Zsuzsa ismerte fel az általa készített légi felvétel alapján. Adony központjától DNy-ra 5 km-re, a halastavak D-i partja fölé kinyúló hegynyelvet zárja le egy szétszántott árok vonala. Ennek nyoma a helyszínen nem látszik. 2010. november 5-én a belső területen bronzkori cserepeket találtunk.

Munkatárs: Merkl Máté.

NOVÁKI GYULA

4. Adony határa

(Fejér megye) B, Á, Kö

2009 decembere és 2010 májusa között kiterjedt terepbejárásokat folytattunk a Nabucco gázvezeték dunántúli és Pest megyét érintő szakaszán, összesen 205 km hosszúságban, a nyomvonal 100-100 m-es szélességében. A téli időben végzett terepbejárás során általában jó megfigyelési viszonyok között tudtunk vizsgálni, összesen 184 régészeti lelőhelyet azonosítottunk.

Fejér megyében elsősorban a Sárosd-Seregélyesi-víz, a Dinnyés-Kajtori-vízfolyás völgyében, Székesfehérvár mellett a Császárvíz Ny-i oldalán, a megye É-i részén a Móri-víz két oldalán ill. a megye É-i határán a Sövénykúti-patak völgyében sikerült több tucatnyi, korábban ismeretlen, nagy kiterjedésű, intenzíven jelentkező lelőhelyet meghatározni.

Adony határában hét korábban ismeretlen lelőhelyet azonosítottunk, többek között egy a Duna-parton elhelyezkedő intenzív késő bronzkori lelőhelyet (*Nagy-Duna-rét*, KÖH 74041), több kisebb Árpád-kori lelőhelyet a *Kisföldek-dűlőben* (KÖH 74043, 74045), a település DNy-i határában, a János-völgy mellett pedig egy intenzív őskori és középkori lelőhelyet (*Aladár-dűlő*, KÖH 74055).

REMÉNYI LÁSZLÓ – STIBRÁNYI MÁTÉ

5. Aka, Patak-oldal (KÖH 74163)

(Komárom-Esztergom megye) U

2009 decembere és 2010 májusa között kiterjedt terepbejárásokat folytattunk a NABUCCO gázvezeték dunántúli és Pest megyét érintő szakaszán, összesen 205 km

hosszúságban, a nyomvonal 100-100 m-es szélességében. A téli idényben végzett terepbejárás során általában jó megfigyelési viszonyok között tudtunk vizsgálni, összesen 184 régészeti lelőhelyet azonosítottunk.

Aka határában a Sövénykúti-vízfolyás partján három lelőhelyen halad át a nyomvonal, ebből kettő korábban is ismert (KÖH 48271, 48273), egy újonnan azonosított volt (Patak-oldal).

REMÉNYI LÁSZLÓ – STIBRÁNYI MÁTÉ

6. Aldebrő, Hulladéklerakó (KÖH 76703)

(Heves megye) U, Sza, Kk, Kú

2010 májusában terepbejárásokat végeztünk tervezett települési szilárdhulladék lerakók rekultivációját megelőzően. A lerakók területét természetesen minden esetben kommunális hulladék fedte. Több esetben a telepek környezete is tartósan elfedett (erdő, beépítettség) volt, viszont a legtöbb szeméttelép környezetében el lehetett végezni az értékelést.

Aldebrő területén egy új lelőhelyet lokalizáltunk egy Aldebrő és a Tarna között emelkedő lankás dombháton.

REMÉNYI LÁSZLÓ

7. Algyő, Pálinkafőzde (KÖH 40623)

(Csongrád megye) B, Sza

2010. július 27–29. között beruházást megelőző régészeti feltárást végeztünk az Algyő 31. sz. lelőhelyen. A feltárt terület nagysága majdnem elérte a 30 m²-t. A közvetlenül a Tisza árvízvédelmi töltése mellett lévő lelőhelyen mintegy 1–1,5 m vastag öntési réteg húzódik. Ebbe beleásva jelentkezett a szarmata település objektuma. Az öntéstalaj bontása közben azonban szórványként őskori, valószínűleg bronzkori kerámia is napvilágot látott.

PALUCH TIBOR

8. Algyő, Völgy-köz (KÖH 34517)

(Csongrád megye) Sza

A gázszállító vezeték építési területén elhelyezkedő lelőhelyen 2010. április 23–27. között végeztünk megelőző feltárást. Az É–D-i hossz tengelyű, „Z” alakú szelvény nagysága több mint 1200 m² volt. A vizsgált területen egyenlőtlen eloszlásban 57 objektum foltja bontakozott ki a sárga altalajon.

Csak településre utaló jelenségek kerültek elő, zömük gödör volt, de négy árkot, egy épületet, ill. egy külső kemencebokrot is kibontottunk a hozzá tartozó hamusgödörrel. Mindegyik objektum a szarmata korszakra datálható, annak ellenére, hogy néhányból nem került elő datáló leletanyag, de a feltárást összesítő képe alapján a szarmata településhez tartozhattak.

Az előkerült régészeti objektumok többsége gabonatarló gödör, amelyek közül több méhkas alakú, de vannak ovális, ill. kör alakúak is. A szelvény Ny-i fala alá benyúlva helyezkedett el a valószínűleg házként funkcionáló 3. sz. objektum. Méreteiből ítélve a teljes objektumnak valószínűleg csak kb. a felét tudtuk feltárni. A belőle előkerült leletanyag érdekessége, hogy egy csontfésűt is tartalmazott.

PALUCH TIBOR

9. Alsónemesapáti határa

(Zala megye) U, R, B, V, Ró, N, Á, Kk

A Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat 2010 folyamán régészeti megfigyelést végzett a 76. sz. út rekonstrukciós munkálatainál.

Irtások I. (KÖH 39064): Július 6-án a 15. szakasz K-i végén, a 44+800–44+820 km-sz. között az út jobb oldalán, a domboldalon egy hosszan rajzolódó régészeti jelenséget tapasztaltunk. Másnap a 20 m hosszan jelentkező régészeti kultúrréteget két helyen kb. 60 cm szélesen vágtuk át a földmunkákkal bolygatott terület határáig. A sötétszürke betöltésben kerámiatöredékeket találtunk, melyek a késő bronzkorra datálhatók. A terepbejárás adatok szerint a lelőhely a műút É-i oldalán terül el. Az út jobb oldalán végzett földmunka, úgy tűnik, a lelőhely D-i szélét érinti, mivel az út bal oldalán már nem volt régészeti megtelepedésre utaló nyom.

Irtások II. (KÖH 39065): A főút jobb oldala mellett a 45+300 km-szelvényénél újabb lelőhelyet észleltünk: a domboldalon egy objektum foltja rajzolódott ki. A szürke, erősen paticsos betöltésű foltban kerámiatöredékeket találtunk, melyek az őskor idejére datálhatók. A folyamatos régészeti megfigyelés során július 29-én a 45+290–45+340 km-sz. között az út bal oldalán is észleltünk újabb 6 objektumot. Október 15-én a jobb oldali terület rézsűzésekor a 45+269–45+284 km-sz. között megint 2 (1 őskori és 1 népvándorlás kori) jelenséget tapasztaltunk. A korábbi terepbejárás adatok csak az úttól É-ra lokalizálták a lelőhelyet, ám a mostani leletmentés eredményei az mutatják, hogy kiterjedése D-i irányban nagyobb, a domborzatot tekintve a Lándzsás-patakig számolhatunk emberi megtelepedéssel.

Szenttamás-dűlő (KÖH 39049): Júniusban a 45+920–46+020 km-sz. közötti szakaszon először az út bal oldala mellett, majd júliusban a jobb oldalán tapasztaltunk régészeti jelenségeket. A domboldalon és a vízelvezető árok tükrében rajzolódott ki a sötétszürke és a szürkésbarna foltok a sárga homokos altalajban. Az 1996-os terepbejárás adatok a lelőhelyet a műút D-i oldalára jelezték. A most végzett régészeti megfigyelés és leletmentés eredménye sokkal nagyobb kiterjedésről tanúskodik. A Szévíz-csatorna Ny-i oldalán, az egykori mocsaras területből kiemelkedő É–D irányú alacsony dombon elhelyezkedő lelőhely É-i irányban teljesen a domb széléig húzódhat.